

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3076/2020. (III. 18.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.790/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában a Kúria Mfv.I.10.790/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és – az alsóbb fokú bírósági ítéletekre kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérte az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése, XVII. cikk (3)–(4) bekezdései, XX. cikke [tartalmilag a XX. cikk (1) bekezdése], XXVIII. cikk (1) bekezdése és 26. cikk (1) bekezdése sérelmére való hivatkozással.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló pert a törvényszéki bíróként dolgozó indítványozó indította a munkáltatója ellen, és keresetében azt kérte, hogy a bíróság a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 146. § (2) bekezdése alapján – mivel az alperes a számára jogszabály által előírt magatartást elmulasztotta – kötelezze az alperest a rá kiosztható ügyek maximális darabszámának, az egyéni bírói munkatehernek a meghatározására. A Bjt. 35. § (2) bekezdésébe foglalt rendelkezés ugyanis szerinte az ügymennyiség szám szerinti meghatározását teszi szükségessé, és e rendelkezésnek nem felel meg az a munkáltatói gyakorlat, amely szerint az összes beérkező ügyet egyszerűen szétosztják a bírók között.
- [3] Az indítványozó első fokon pervesztes lett, a másodfokú bíróság az ítéletet helybenhagyta, a Kúria pedig e döntést hatályában fenntartotta. A bíróságok egyrészt a Bjt. 35. § (2) bekezdésének alapvető jellegét emelték ki, és azt, hogy a jogszabály nem tartalmaz az ügyszám konkrét meghatározására vonatkozó iránymutatást vagy metodikát. Másrészt rámutattak arra is, hogy a bíróság csak egyéni jogsérelmet bírálhat el, a felperes azonban mintegy kollektív érdeksérelmet kívánt érvényesíteni, és nem hivatkozott az őt ért konkrét jogsérelemre, nem állította, hogy a rá kiosztott ügyek száma mellett nem tarthatók az eljárási és ügyviteli szabályok vagy aránytalan lenne a munkateher. A Kúria kifejtette, hogy „[a] Bjt. 35. § (2) bekezdésben foglalt szempontok (eljárási, ügyviteli szabályok megtartása a bírák arányos munkateherre) mindig a beérkezett ügyek mennyiségére vetíthetők, hiszen a folyamatban lévő ügyekben kell ezeket az elveket alkalmazni. Az arányos munkateher meghatározása nem jelenthet évi szintű darabszám szerinti előre meghatározást, mivel figyelemmel kell lenni az adott bíróság adott ügyszakos bíróinak személyi összetételére: ítélkezési tapasztalataikra, szakmai irányultságukra, a bírói értékelések eredményére, továbbá a folyamatban lévő ügyek súlyára. [...] [T]éves a felperes érvelése arról, hogy a Bjt. 35. § (2) bekezdés helyes értelmezésével az ügykiosztás előre történő számszaki (darab, vagy -tól -ig határ szerinti) meghatározást jelent, és ennek elmulasztásával az alperes jogszabálysértést követett el.” (Kúria Mfv.I.10.790/2016/7. számú ítélete, Indokolás [43]–[48])

- [4] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában egyrészt arra hivatkozott, hogy a Kúrián az ügy elintézésére nem az ügyelosztási szabályok szerint illetékes tanácsot jelölték ki, ami sérthette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által biztosított törvényes bíróhoz való jogát. A „munkavégzéssel kapcsolatos jogviták” elbírálása ugyanis az ügyelosztási rend szerint az M.II. számú tanács referádájába tartozott, az indítványozó ügye ennek ellenére a munkaszerződés megkötésével, módosításával és megszüntetésével kapcsolatos ügyeket elbíráló M.I. számú tanácshoz került. Az indítványozó szerint egyébként már az elsőfokú eljárásban is sérült a törvényes bíróhoz való joga, mivel a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ügyelosztási rendje szerint a „Bjt. [...] hatálya alá tartozó ügyekben” kizárólag bírósági vezetők járnak el, márpedig önmagában a vezetői kinevezés nem lehet az ügy tárgya szerinti szakosodás alapja. A szakértelem minden munkaügyi bíróságon azonos módon rendelkezésre áll. Az „ügyelosztási rend ilyen formában helytelen, szignálás alapja nem lehet” – hangzik az indítvány.
- [5] Másrészt az indítványozó rámutatott, hogy a bíró személyi függetlenségét [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés] érintően jelentősége van annak is, hogy a munkáját milyen körülmények között tudja végezni, ennek legfontosabb eleme pedig a munkateher (a bíróra kiosztott ügyek száma). Ha a bíró túlterhelt, nem várható el az eljárási és ügyviteli határidők betartása, amely miatt őt szankciók érhetik, sőt, a szakmai függetlensége is sérülhet, mert a „túlterhelt bíró nem képes teljes értékű munkára”, nem képes a hivatásával szemben támasztott elvárásoknak való megfelelésre, vagy a szabadidejében kénytelen dolgozni, ami a magánszféra sérelmével jár és a személyi függetlenségét csorbítja. Továbbá a bíró minősítésénél jelentős szempont a befejezett ügyek száma, márpedig ezt az adott bíróság átlagához mérik, tehát ha egy bíró egy leterhelt bíróságon dolgozik, akkor a jó minősítéshez az országos átlagnál több munkát kell végeznie.
- [6] Harmadrészt a bírósághoz fordulás jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a bírói függetlenséget [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés] sérti az indítványozó álláspontja szerint az, hogy a bíróság „a keresetindítás feltételeként egy már bekövetkezett egyéni jogsérelmet követel meg”. Ez valójában a jogérvényesítést ellehetetlenítő perakadály, amely alapján a sérelem megelőzésére nincs lehetőség, és amely a Bjt. 35. § (2) bekezdéséből nem is vezethető le. Az ügyszám meghatározása szükséges és egyben lehetséges is. Azért nincs konkretizáló végrehajtási szabály, mert a munkáltató e nélkül is teljesíteni tudja a jogszabályból fakadó kötelezettségét. Az érintett jogszabályi rendelkezés *lex imperfecta*-vá minősítése ellentmond a rendelkezés céljának, amely levezethető egyrészt abból a tényből, hogy a normát a jogalkotó a „bíró jogai” között helyezte el, illetve, hogy az eljárási és ügyviteli határidők megtartását is nevesítette. E két tényből az következik, hogy a bíró számára azt az ügymennyiséget kell biztosítani, amely mellett be tudja tartani a határidőket. Az elintézhetetlen mennyiségű munkával leterhelt bíró nem képes a feladatát ellátni. A bírói függetlenség részét képezi az indítványozó szerint az is, hogy objektíve elintézhető ügymennyiség elvégzésével bízzák meg.
- [7] Negyedrészt az indítványozó úgy véli, hogy ha az ügyteher maximumát nem határozza meg a munkáltató, akkor azzal többletmunkára kényszeríti a bírót, ami a pihenéshez való jogát [Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdés] sérti, hiszen a szabadidejében kénytelen dolgozni. Továbbá az ügyszám növekedése egyre több késedelemhez vezet az ügyek elintézésében, ami növeli a bírót érő stresszt, ez pedig az egészséghez való jog [Alaptörvény XX. cikk – tartalmilag a XX. cikk (1) bekezdése] és az egészséget tiszteletben tartó munkafeltételekhez való jog [Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdés] sérelmére vezet. Az ügyszám véletlenszerű tényezők hatására való alakulása végezetül diszkriminációt [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés] is okoz a bírák között: a leterhelt bírók nem tudnak határidőben eljárni, mások viszont igen. A különbségtétel sérti az egészséghez, egészséges munkakörnyezethez és a pihenéshez való jogot.

II.

- [8] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XVII. cikk (3) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.

(4) Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.”

„XX. cikk (1) Mindenkinnek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak.”

[9] 2. A Bjt. érintett rendelkezése:

„35. § (2) A bíróra kiosztható ügyek számát úgy kell meghatározni, hogy az lehetővé tegye az eljárási és ügyviteli szabályok megtartását és a bírák arányos munkaterhét.”

III.

[10] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.

[11] Megállapítható volt, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt. A rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítélet az ügy érdemében hozott döntés, amely alkotmányjogi panasszal támadható. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt eljárásban felperes volt – fennáll.

[12] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére, XVII. cikk (3)–(4) bekezdéseire, XX. cikk (1) bekezdésére, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésére kétségkívül alapítható panasz. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése viszont nem az alapjogi katalógus része, „[a] bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja. Ugyanakkor nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga és kötelezettsége is.

Azzal, hogy az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése a bírák szakmai és személyi függetlenségét is garantálja, jogot biztosít a bírák mint a bírói szolgálatot ellátó természetes személyek részére a függetlenséghez.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy alkotmányjogi panaszban hivatkozni lehet a bírói függetlenségre, vagyis az Alaptörvény azon rendelkezésére, amely személy szerint a bírák számára biztosít egyes jogokat.” [4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]–[45], lásd hasonlóan: 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [43]–[49]} A bírói függetlenség elve tehát egyidejűleg az eljáró bírót védő alkotmányos alapelv, és egyes vonatkozásaiban Alaptörvényben biztosított jog is. Ebből következően, mivel jelen ügyben bíró állította státusával összefüggésben az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése sérelmét, az alkotmányjogi panasz vizsgálatának az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja alapján nincs akadálya.

[13] Az indítvány alapvetően eleget tesz a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek is: a kérelem tartalmazza a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait (a bíróság elutasította az indítványozó keresetét, amely arra irányult, hogy kötelezzék a munkáltatóját az egyéni bírói munkateher meghatározására); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói ítéletet (a Kúria Mfv.I.10.790/2016/7. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés, XVII. cikk (3)–(4) bekezdések, XX. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés és 26. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria ítéletének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.

[14] Nem felel meg mindazonáltal a határozott kérelem követelményének a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ügyelosztási rendjével összefüggésben a törvényes bíróhoz való jog sérelmére történő utalás, mivel az indítványozó kifejezetten az Abtv. 27. §-ára alapította a panaszát, és bírói döntés alaptörvény-ellenességének

megállapítása érdekében fordult az Alkotmánybírósághoz. Az ügyelosztási rend tartalmára vonatkozó indítványozói hivatkozás elbírálására e körben nincs lehetőség.

- [15] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyiknek a fennállása megalapozza a panasz befogadását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [16] Az indítványozó által előadottak egyrészt felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét: az indítványozó az ügyelosztás önkényességét állította, e kérdés pedig a törvényes bíróhoz való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság gyakorlatában már más ügyben is érdemi vizsgálatot szükségessé tevő felvetésnek minősült, mivel az elvileg megalapozhatja egy bírói döntés alaptörvény-ellenességének a megállapítását [lásd például: 3003/2019. (I. 7.) AB határozat; 3357/2017. (XII. 22.) AB határozat; 21/2014. (VII. 15.) AB határozat]. Másrészt az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is felvet: az Alkotmánybíróság mindeddig nem vizsgálta az ügyteher és a bírói függetlenség lehetséges kapcsolatát, valamint a megjelölt további alapjogok és azok védelmi körének esetleges összefüggését.
- [17] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával, a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [18] Az indítvány nem megalapozott.
- [19] 1. Az indítványozó elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az ügyében eljáró kúriai tanács kijelölésére önkényesen, a bíróság ügyrendjét megsértve került sor, ami a törvényes bíróhoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] a sérelmét eredményezte.
- [20] 1.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a törvényes bíróhoz való jogot a *fair*, méltányos, tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványként – részben mintegy a pártatlan bíróhoz való jog egyik garanciájaként – részesíti alkotmányos védelemben, ugyanis „[a] törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bíróság járjon el. Ezt az alkotmányos elvet a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) az Alapelvek között úgy fogalmazza meg, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától [8. § (1) bekezdése]. Ezen túlmenően a Bszi. ismeri a törvény által rendelt bíró fogalmát, aki pedig az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró [8. § (2) bekezdés]. Az ügyelosztási rendet az objektivitás és a személytelenség biztosítása, az önkényesség kizárása érdekében előző évben állapítja meg a bíróság elnöke, amely a tárgyévben kizárólag szolgálati érdekből vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható [9. § (1) bekezdés] {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}.” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [76]} E döntésében az Alkotmánybíróság végül azt állapította meg, hogy „az adott ügyben az elsőfokú szolgálati bíróság elnöke – függetlenül attól, hogy a szolgálati bíróság rendelkezett-e ügyelosztási tervvel – azzal, hogy saját mérlegelése alapján jelölte ki az elsőfokú szolgálati bíróság tanácsát és a vizsgálóbiztost, a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét okozta” (Indokolás [81]). A bíróságokon az ügyelosztási rendnek megfelelő szignálás és ezzel az önkényesség kizárásának a jelentőségére mutatott rá az Alkotmánybíróság legutóbb a 3003/2019. (I. 7.) AB határozatában is, amelyben átfogó jelleggel tekintette át a törvényes bíróhoz való jog – mint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványa – és az ügyelosztási rend összefüggéseit (Indokolás [32]–[43]). Érdemben vizsgálta továbbá az Alkotmánybíróság a 3357/2017. (XII. 22.) AB határozatában az indítványozónak az ügyelosztási rendtől való eltérésre vonatkozó hivatkozását (Indokolás [39]–[44]). Az idézett döntések konklúziója az, hogy ha az ügyet elvonják attól a bírótól (bírói tanácstól), akinek a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon érvényes ügyelosztási rend alapján el kellene járnia, akkor ez adott esetben a törvényes bíróhoz való jog sérelmének a megállapítására vezethet. Főszabályként ugyanis előrelátható kell hogy legyen az a szempontrendszer és az a konkrét útvonal, amelyen keresztül a bíróságra beérkező ügy eljut a döntésre hivatott bíróhoz.
- [21] Fontos azonban e körben hangsúlyozni, hogy – mivel az Alkotmánybíróság nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el – az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési,

- ténymegállapítási kérdések vagy a bíró(ság) személyében a konkrét eljárás körülményei által indukált és indokoltak tekinthető változások nem vezetnek alaptörvény-ellenesség megállapítására {lásd például hatásköri/illetékességi mint jogértelmezési vagy tényállás-megállapítással összefüggő kérdés kapcsán: 3063/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [33]; az eljáró bírói tanács tagjaiban bekövetkezett változás mint perjogi, törvényességi kérdés kapcsán: 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]; az előzetes döntéshozatal kezdeményezése kapcsán: 3250/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [18]; kizárási ok fennállása miatti átszignálás kapcsán: 3138/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [8]; szabadságolás miatti átszignálás kapcsán: 3118/2019. (V. 29.) AB határozat, Indokolás [32]; vesd össze még: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [45]–[46]}.
- [22] Az alapvető jogra vonatkozó alkotmányossági vizsgálat fókuszában az a kérdés áll, hogy történt-e olyan beavatkozás, jellemzően külső behatás a konkrét ügyben, amely érintette, befolyásolta az eljáró bíró személyét (az eljáró bíróságot, bírói tanácsot, esetleg annak összetételét), és ez a külső behatás nem igazolható, önkényes változást eredményezett az ügy elbírálásában [lásd például: 21/2014. (VII. 15.) AB határozat; 36/2013. (XII. 5.) AB határozat; 33/2012. (VII. 17.) AB határozat]. Az alapjogi kérdések e szempont mentén különíthetők el az Alkotmánybíróság által nem vizsgálható törvényességi kérdésektől.
- [23] 1.2. Annak tisztázása érdekében, hogy jelen ügyben történt-e eltérés az automatikus szignálási rendtől, az Alkotmánybíróság nyilatkozattételre hívta fel a Kúria elnökét, aki válaszában kifejtette, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló munkaügyi jogvita tárgya a bíróra vonatkozó ügyelosztás volt. Ez nem munkavégzéssel összefüggő jogvita, ezért járt el az ügyben a Kúria M.I. számú tanácsa, és nem az M.II. számú tanács. A Kúria elnöke rámutatott, hogy a munkavégzés hagyományos munkajogi fogalma alatt a meglévő feladatok mikénti ellátását, a feladatok ellátásában való mulasztást és kötelezettségszegést ért a gyakorlat. Az adott munkaügyi jogvitában viszont nem a bíró munkavégzése volt az ügy tárgya, a bíró munkavégzésének a milyensége nem merült fel, a bíró az ügyelosztást mint a szolgálati viszonyának a Bjt. 35. § (2) bekezdésében meghatározott lényegi elemét vitte perbe. A Kúria ezért nem munkavégzéssel kapcsolatos igényként minősítette az ügyet, hanem az ügyelosztás megváltoztatásával a bírói szolgálati viszony érdemét érintő módosításként. Az M.I. számú tanács ügyköre szerint a foglalkoztatási jogviszonyok – beleértve a bírói szolgálati viszonyt – módosításának körébe a jogviszonyok elsődleges tartalmát jelentő munkaköri feladatok megváltozása tartozik. Az M.I. és M.II. számú tanács gyakorlata alapján ezért nem kérdéses, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló munkaügyi vitában a bírói szolgálati viszony módosításaként értelmezhető a bírói szolgálati viszonyban álló felperes azon kereseti igénye, amikor az ügyelosztás meghatározását, valójában a megváltoztatását kérte. „A kifejtettek-ből következően az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló munkaügyi jogvita felülvizsgálati szakában a Kúria M.I. tanácsa az adott felülvizsgálati eljárásban irányadó 2016. évi a Munkaügyi Szakágra irányadó ügyelosztási rend szerint az ügykörébe tartozóan járt el. A fentiek szerint az ügyelosztási rendtől eltérés nem történt.”
- [24] 1.3. A vizsgált ügy tehát egy speciális értelmezési kérdést vetett fel, mégpedig azt, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogvita munkavégzéssel összefüggő jogvitának vagy a jogviszony módosítására irányuló jogvitának minősült-e. A Kúria válaszából kitűnően pusztán ennek az értelmezési kérdésnek az eldöntésétől függött az ügy szignálása. Önmagában e polémia eldöntése – a konkrét jogviszony minősítése, illetve a Kúria általi minősítés felülvizsgálata – nem az Alkotmánybíróság feladata. A mérlegelés eredményének nyilvánvaló okszerűtlensége bizonyosan nem állítható, és más körülmény sem mutat arra, hogy a szignálás menetébe való akaratlagos beavatkozás, tehát az automatikus szignálási rendtől való eltérés történt volna, amely önkényessége folytán a törvényes bíróhoz való jog korlátozásának a megállapítására vezethetne.
- [25] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványát képező törvényes bíróhoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] korlátozását nem állapította meg.
- [26] 2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozó a bírósághoz fordulás jogának a sérelmét is állította arra hivatkozással, hogy az ügyében eljáró bíróságok szerint keresetében nem állított konkrét, egyéni jogsérelmet, csak „mintegy kollektív érdeksérelmet kívánt érvényesíteni”. Ez pedig perindítási akadályként értelmezhető.
- [27] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. „A bírósághoz fordulás joga a tisztességes eljáráshoz való jogból ered,

- annak egyik részjogosítványa {lásd például: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}. A bírósághoz fordulás joga azt a kötelezettséget rója az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson.” {3153/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [35]}
- [28] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár a bírósági döntések indokolásában valóban szerepel az indítványozó által hivatkozott megállapítás, de az nem értelmezhető perindítási akadályként: a bíróságok érdemben foglalkoztak a kereseti kérelemmel, és megindokolták a Bjt. alkalmazott 35. § (2) bekezdésének tartalmára vonatkozó álláspontjukat. A kereset elutasításának elsősorban az volt az indoka, hogy értelmezésük szerint a Bjt. 35. § (2) bekezdéséből a maximális ügymennyiség számszaki meghatározásának a követelménye nem vezethető le. Ebből következően nem állapítható meg, hogy a bírói út a konkrét ügyben az indítványozó elől el lett volna zárva, ezért a bírósághoz fordulás jogának a sérelmére alapított kérelem nem megalapozott.
- [29] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően az vizsgálta meg, hogy az indítványban foglaltak alapján a támadott bírói döntés sérti-e az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdését.
- [30] 3.1. Az indítványozó arra hivatkozással állította a bírói függetlenség sérelmét, hogy az ügyteher maximuma meghatározásának a hiánya a bírók túlterheltségéhez vezet, ami nem teszi lehetővé a megfelelő munkavégzést. A bíró kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet, a bírói értékelés során hátrány érheti, és végső esetben a szolgálati jogviszonya is veszélybe kerülhet. Ezért az indítványozó szerint a Kúria ítélete, amely a Bjt. 35. § (2) bekezdésével ellentétesen törvényesnek minősítette az objektíve elintézhető ügymennyiség nélkül is a bírák túlterheltségét, ellentétes a bírói függetlenség jogával, tehát az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésébe ütközően alaptörvényt sértő.
- [31] Tartalmi szempontból a támadott bírói döntések az indítványozóhoz hasonlóan munkaszervezési előírásnak tekintették a Bjt. 35. § (2) bekezdését. Az értelmezési különbség abban ragadható meg, hogy az indítványozó szerint az eljárási és ügyviteli szabályok megtartása és a bírák arányos munkaterhe az ügymennyiség maximálása útján biztosítható, sőt, helyes értelmezés szerint: biztosítandó. Ettől eltérően viszont a bíróságok értelmezésében ilyen munkáltatói kötelezettség nem vezethető le a Bjt. szóban forgó előírásából. A bíróra kiosztható ügyek számának meghatározására történő utalás csak annyit jelent, hogy a beérkezett ügyeket a Bjt. 35. § (2) bekezdésébe foglalt szempontok figyelembe vételével kell az adott bíróság bírói között szétosztani.
- [32] A jogszabály szövege egyik értelmezést sem zárja ki. „Az Alaptörvény 28. cikke a bírósági jogalkalmazással kapcsolatban rögzíti, hogy annak során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni. A 28. cikk szerint a jogszabály Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezése a bíró számára nem csak jog, hanem kifejezett kötelesség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, annyiban ennek megfelelően köteles eljárni” {28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}. Alkotmányjogi szempontból tehát a kérdés akként merül fel – és a támadott kúriai döntés alaptörvény-konformitása attól függ –, hogy az adott bíró (bírói tanács) előtt folyamatban lévő ügyek maximálásának a hiánya érinti-e a bírói függetlenséget, levezethető-e abból.
- [33] 3.2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a bírói függetlenség az igazságszolgáltatás függetlenségének legfontosabb garanciája {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [82]}, amely két elemből, a szakmai és a személyes függetlenségből tevődik össze. A szakmai függetlenség – a befolyásolástól mentes ítélkezési tevékenység – követelményét maga az Alaptörvény is rögzíti, amikor a 26. cikk (1) bekezdésében kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a bírók „csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak”. Ettől eltérően a személyi függetlenség azt a több összetevőből álló független közjogi státuszt jelenti, amely a bírót a szolgálati jogviszonyának fennállása során megilleti {lásd legutóbb: 22/2019. (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]}. A státuszbeli és szervezeti garanciák körébe tartozik az Alaptörvény által is szabályozott elmozdíthatatlanság (a bíró akarata ellenére nem vonható el folyamatban lévő ügyeitől, és nem mozdítható el pozíciójából), továbbá például a bírókat megillető javadalmazás. Az elmozdíthatatlanság „egyebek között olyan személyes garancia, amely a bírák döntési autonómiájának biztosítója, mivel kizárja annak lehetőségét, hogy a törvényeknek és lelkiismeretének megfelelő ítélete miatt közvetett, a szolgálati jogviszonyával összefüggő retorzió érje” {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [84]}. A szakmai és a személyes függetlenség tehát – számos előírással és garanciával (például: törvény alá rendeltség követelménye, utasíthatóság tilalma, elmozdíthatatlanság, javadalmazás, mentelmi jog, összeférhetetlenségi szabályok) körbezártva – együttesen az ítélkezés függetlenségét szolgálja.

- [34] 3.3. Az Alkotmánybíróság mérlegelte, hogy mindezek alapján az indítványozó által előterjesztett érvek összefüggésbe hozhatók-e a bíró szakmai vagy személyi függetlenségével mint a bírói függetlenség összetevőivel, és a következőket állapította meg.
- [35] A bírói munkavégzés megítélése nem függetleníthető a bírói státus jellemzőitől, alapvetően attól a tényről, hogy képes-e és adott körülmények között tud-e a bíró a konkrét ügyben befolyásmentes, pártatlan döntést hozni. Ezt a képességet számos körülmény befolyásolhatja, amelyek között az objektív, a szubjektív, vagyis az egyénben rejlő tényezők mellett szociál- és szervezetpszichológiai tényezők is megtalálhatóak.
- [36] A bíróságon belüli munkaszervezés és e körben az egyes bírók konkrét ügyterhe – folyamatban lévő ügyeinek száma egy adott időpontban – kétségtől olyan faktor, amelynek az elvégzett bírói munka minősége szempontjából lehet jelentősége. Az ügyteher azonban önmagában véve nem befolyásolja az ügyek kimenetelét, a konkrét ügyekben való befolyásmentes ítélezést. A bíró semmilyen körülmények között nem utasítható, ítélező tevékenysége a folyamatban lévő ügyek számától függetlenül is kizárólag a törvény alá rendelt, és minden esetben saját, belső meggyőződése alapján, autonóm módon, befolyásolástól mentesen hozza meg döntését. Az ügyet a beleegyezése nélkül nem lehet elvonni tőle.
- [37] Tartalmi szempontból tehát az ügyteher – annak előre, számszakilag történő meghatározottsága vagy ennek hiánya – nem érinti a döntéshozatali függetlenséget, arra nem gyakorol hatást, ekként pedig alkotmányjogi értelemben a bírói függetlenség szakmai aspektusával, a szakmai függetlenség követelményével nem hozható összefüggésbe.
- [38] Amint az fentebb kifejtésre került, a személyi függetlenség a bíró több összetevőből álló független közjogi státusát jelenti. A személyi függetlenség a szakmai függetlenséget kiegészítve egyebek mellett azt garantálja, hogy a bírónak a döntés tartalmáért pénzügyi vagy személyes hátrány elszenvedésétől nem kell tartania, őt az ítélete miatt pozíciójából nem lehet elmozdítani. A bíró előtt folyamatban lévő ügyek számának a maximálása vagy annak a hiánya ezzel a jogállásbeli sajátossággal nem áll közvetlen összefüggésben.
- [39] A bíró leterheltsége és a bíró értékelése, minősítése közötti közvetett kapcsolat azonban nem kizárt, mivel a bíró értékelése, adott esetben fegyelmi felelősségének vizsgálata során – egyebek mellett – az ügyforgalmi és tevékenységi adatok alapján készült kimutatást, a határidők megtartását figyelembe kell venni (vesd össze: Bjt. 67. §, 69. § c) pont, 77. §, 81. §), erre pedig kihatással lehet az elintézendő ügymennyiség is. Ugyanakkor a bíró előtt folyamatban lévő ügyek számából adódó munkateher önmagában nem vezethet a bírói tisztségből való elmozdításra, a bíró garanciákkal körbeásta, védett közjogi státusát nem veszélyeztetheti. Egyrészt a Bjt. 35. § (2) bekezdése garantálja – a bíró jogai között nevesíti –, hogy az ügyek szétosztása során a bírók arányos munkaterhet figyelembe kell venni, e körben – a Kúria válasza szerint – nem csupán az ügyek számának, hanem az ügyek jelentőségének, munkaigényességének is szerepe van. Másrészt csak a bíró önhibájából bekövetkezett mulasztást lehet a terhére értékelni [Bjt. 69. § c) pont, 77. §]. Harmadrészt pedig a Bjt. a bíró munkájának összességében történő értékelését írja elő [Bjt. 74. § (1) bekezdés].
- [40] A fentiek alapján a maximális ügyszám számszaki meghatározásának a követelménye a személyi függetlenség elvéből sem vezethető le alkotmányjogi értelemben. A Kúria döntése ebből következően nem érinti a bírói tisztséggel járó feladatok, az abból származó kötelezettségek jogállami ellátását és a bírói szolgálati jogviszonyok stabilitását.
- [41] 3.4. Összegzésképpen megállapítható, hogy a Bjt. 35. § (2) bekezdésének tartalma, az értelmezés esetleges eltérései, adott esetben a maximális ügyteher meghatározása nem áll alkotmányjogi összefüggésben a bírói függetlenséggel, sem annak szakmai, sem pedig személyi aspektusát illetően. Ebből következően a Kúria támadott, a Bjt. 35. § (2) bekezdésének értelmezésén alapuló ítélete nem ütközött az Alaptörvény 26. § (1) bekezdésébe. Az alkotmányjogi panasz eljárásnak pedig nem lehet tárgya az esetleges bírósági munkaszervezési anomáliák feltárása, a bírósági igazgatás rendjének a vizsgálata. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt az Alaptörvény 26. § (1) bekezdése vonatkozásában is megalapozatlannak találta és elutasította.
- [42] 4. Végezetül az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy az ügyben sérült-e a munkavállaló egészségét tiszteletben tartó munkafeltételekhez való jog [Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdés], a pihenéshez való jog [Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdés], az egészséghez való jog [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés], illetve a Kúria döntése hátrányos megkülönböztetést [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés] valósított-e meg.
- [43] Az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése alapjogként rögzíti a napi és a heti pihenőidőhöz, továbbá az éves fizetett szabadsághoz való jogot. A pihenőidő és általánosságban a munkaidő-szabályozás célja a munkavállaló

fizikai túlterhelésének a kizárása, tehát az egészségvédelem {a vonatkozó alkotmánybíróági gyakorlatot illetően lásd: 3378/2019. (XII. 19.) AB határozat, Indokolás [31]–[38]; 3341/2017. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [38]–[41]}. Az indítványozó szerint a pihenéshez való jogának a sérelmét az okozza, hogy a szabadidejében kénytelen dolgozni. A Kúria döntése azonban ezzel a kérdéssel, és így a pihenéshez való joggal nem áll összefüggésben: a támadott ítélet tárgya nem túlmunka elrendelése vagy szabadság-kiadás volt, és az indítványozó ügyében hozott bírósági ítéletek szerint az indítványozó nem is állított ezzel összefüggő konkrét, egyéni jogsérelmet.

[44] Az alkotmányjogi panasz mindezek mellett egy hipotetikus logikai láncolatot vázol fel az ügyszám növekedése, az elintézés késedelme és a bírókat érő stresszhatás, valamint az ebből eredő potenciális (alapjog-)sérelem [az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdésének és a XX. cikk (1) bekezdésének a sérelme] között. Az indítványozó továbbá arra is hivatkozik, hogy az ügyszám véletlenszerű tényezők hatására való alakulása diszkriminációt [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés] eredményez a bírók között. Az indítványozó azonban a bírósági eljárásban hozott ítéletek szerint nem hivatkozott semmilyen őt ért konkrét jogsérelemre, nem állította, hogy a rá kiosztott ügyek száma mellett nem tarthatók az eljárási és ügyviteli szabályok, vagy aránytalan lenne a munkateher. Az alkotmányjogi panaszban előadott érvek is elsősorban annak alátámasztására irányulnak, hogy a Kúria tévesen értelmezte az alkalmazott jogszabályi rendelkezést. Azt azonban a kérelemben foglaltak nem igazolják, hogy a Kúria jogértelmezése, tehát konkrét ügy és a hivatkozott alaptörvényi rendelkezések között releváns összefüggés, közvetlen tartalmi (oksági) kapcsolat állna fenn. Az alkotmányjogi panasz jogorvoslati jellegére tekintettel az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz esetében magának a bírói döntésnek kell sértenie az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát. A panaszban előadottak ilyen következtetés levonására nem alkalmasak. Az indítvány ezért ebben a tekintetben is megalapozatlan.

[45] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.790/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt minden felhívott alaptörvényi rendelkezés [az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése, XVII. cikk (3)–(4) bekezdései, XX. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése és 26. cikk (1) bekezdése] vonatkozásában megalapozatlannak találta, és azt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2020. március 3.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróági ügyszám: IV/738/2018.

